

V Praze dne 8. 1. 2016
Čj. OVA: 1582/15

Stanovisko

k
Návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 284/2009 Sb., o platebním styku, ve znění
pozdějších předpisů, a další související zákony

I. Úvod:

Cílem novely zákona je transpozice směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/92/EU ze dne 23. července 2014 o porovnatelnosti poplatků souvisejících s platebními účty, změně platebního účtu a přístupu k platebním účtům se základními prvky a adaptace českého právního řádu na nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/751 ze dne 29. dubna 2015 o mezibankovních poplatcích za karetní platební transakce.

Navrhované změny umožní všem spotřebitelům z Evropské unie (dále též EU) otevření platebního účtu se základními prvky v kterémkoli členském státě na území Unie, zavedou jednotný postup při změně platebního účtu a v neposlední řadě přispějí ke zvýšení transparentnosti a porovnatelnosti úplat, které jsou účtovány poskytovateli platebních služeb.

Směrnice umožňuje členským státům v poměrně velké řadě otázek přijmout diskreční oprávnění a přijmout variantu odpovídajícím národním podmínkám na finančním trhu a Česká republika transponuje směrnici v režimu minimální harmonizace.

Návrh je předkládán vládě s rozporů s povinnými připomínkovými místy.

II. Připomínky a návrhy změn:

Návrh zákona mimo jiné upravuje pravidla změny platebního účtu (switching) a to tak, že službu změny účtu budou moci požadovat všichni spotřebitelé a pro spotřebitele se také zavádějí příznivější lhůty, ve kterých musí být změna účtu realizována. Zavádí se povinnost informovat spotřebitele bezodkladně o důvodech odmítnutí uzavření smlouvy o základním platebním účtu. Poskytovatel však nesdělí spotřebiteli důvody odmítnutí, pokud by tak porušil ustanovení zákona upravujícího legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu nebo jiného právního předpisu. Změny lhůt a pravidel nicméně vyvolají na straně poskytovatelů platebních služeb náklady, které se zpráva ani nepokouší odhadnout. Z pohledu analýzy aktuálního fungování samoregulačního opatření na trhu, které Zpráva zmiňuje, není vhodné se spoléhat jen na Mystery shopping provedené na základě požadavku Komise EU v roce 2011(!), kdy bylo samoregulační opatření zaváděno. **Předkladatel by se měl pokusit o vlastní analýzu situace nebo uvést případné poznatky účastníků trhu.**

Klíčovou součástí normy je pak zavedení tzv. základního platebního účtu. Logikou tohoto opatření EU je odstranění bariér v přístupu k platebním službám pro občany EU. Situace na trhu platebních služeb a údaje a závěry uváděné předkladatelem nicméně vedou k závěru, že v ČR neexistují systémové bariéry v přístupu k platebním účtům. Mj. i proto, že řada bank nabízí účty zdarma a k odmítání klientů dochází jen v případě AML důvodů.

Pokud bude zákonem zaveden zvýhodněný základní účet, jehož účelem je zpřístupnit platební služby těm, kteří na ně jinak nedosáhnou, je zjevné, že tento platební účet není určen stávajícím klientům bank. Na druhé straně nelze vyloučit, respektive vyplývá z logiky věci, že podmínky poskytování tohoto účtu budou výhodnější, než jiné zpoplatněné služby. Z tohoto pohledu se jeví jako nesrozumitelné, **proč předkladatel nevyužil možnosti dané mu diskrecí uvedená v čl. 16 odst. 6 směrnice**, podle které je členský stát oprávněn přijmout v rámci transpozice opatření bránící tomu, aby spotřebitelé zneužívali svého práva na přístup k základnímu platebnímu účtu, a žádá taková nezavádí, přestože mu byly v rámci připomínkového řízení navrhovány. Je nutné, aby se s touto problematikou předkladatel v rámci Zprávy vyrovnal.

Důslednější dopadovou analýzu by zasluhovala otázka úplaty za základní platební účet, neboť Směrnice umožňuje nabízet základní účet bezplatně či za přiměřenou cenu. V ČR je v návrhu zákona přijata varianta, kde úvěrové instituce budou základní platební účet nabízet za přiměřenou úplatu, a nebude stanoven minimální počet operací, které budou poskytovány bezplatně nebo za přiměřenou úplatu. Je však zjevné, že důležitým kritériem kvality účtu a jeho výhodnosti je nejen rozsah služeb ale i rozsah četnosti jejich využití za danou cenu. Je vhodné, aby předkladatel tuto problematiku analyzoval důkladněji.

Ve zprávě RIA se konstatuje, že obvyklá úplata na trhu se jeví jako optimální kritérium přiměřenosti pro stanovení úplaty za služby spojené se základním platebním účtem. Příklady uváděné ve zprávě u „nejmenovaných“ úvěrových institucí však mohou být zavádějící, protože se u těchto institucí nekonstatuje, jaký mají podíl na trhu, zda jde o tradiční zavedené úvěrové instituce, či zda jde o nové instituce snažící se touto cenovou politikou prosadit na trhu finančních služeb. Stejně tak nezohledňuje, že řada „velkých“ bank poskytuje účty zdarma či za zvýhodněnou cenu.

Zpráva **RIA postrádá ekonomické vyhodnocení dopadů u dotčených subjektů** a jen se konstatuje, že půjde o zvýšené náklady dotčených institucí a to i v situaci, kdy se základní platební účty zavádějí za tržní ceny. Ve zprávě se uvádí, že při volbě variant byla vybrána řešení, která nepřinášejí neodůvodněné náklady, které by nevyplývaly už ze směrnice. Toto konstatování by také vyžadovalo podrobnější ekonomickou analýzu.

Je nezbytné, aby předkladatel doplnil do návrhu **seznam všech diskrecí** s uvedením, jak jich využil, ze kterého bude též patrné, kterých diskrecí a z jakých důvodů se rozhodl nevyužít. Z důvodové zprávy toto není patrné.

Předkladatel by ve smyslu legislativních pravidel vlády měl přesněji uvést konzultace s dotčenými subjekty. Ve zprávě se totiž pouze konstatuje, že návrh byl konzultován, nikoli však s jakým výsledkem, případně zda přetrvávají v těchto konzultacích rozpory.

III. Závěr:

Komise doporučuje zprávu RIA dopracovat.

Vypracoval: Ing. Jiří Nekovář

Mgr. Jan Matoušek

prof. Ing. Jiřina Jílková, CSc.
v. r.
předsedkyně komise